

Πόση παθογένεια χωράει σε μια «Μικρή ΔΕΗ»;

Συνηθισμένα τα βουνά στα χιόνια και εμείς στη θάλασσα του παραλόγου. Το Τμήμα Διακοπής Εργασιών της Βουλής, παραδοσιακά το εργατικότερο όλων, αναλαμβάνει τις «καυτές πατάτες» όταν οι θερμοκρασίες ανεβαίνουν. Έτσι, η κυβέρνηση δείχνει στους πολίτες ότι ο «πίσω δρόμος» είναι πάντα η καλύτερη λύση. Αν το θέμα είναι επίφοβο να συζητηθεί στην Ολομέλεια, ας συζητηθεί καλύτερα όταν κάποιος θα έχει πάει διακοπές. Το καλοκαιράκι όλες οι δυσκολίες ξεπερνιούνται. Ακόμα και η δύσκολη περίπτωση της “Μικρής ΔΕΗ” όπου ο «πίσω δρόμος» ήταν τραχύς.

Η **πρόσβαση ιδιωτών σε λιγνιτικά κοιτάσματα** και λιγνιτική και υδροηλεκτρική παραγωγή δεν είναι μια απαίτηση που πρωτοεμφανίστηκε με το Μνημόνιο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είχε ζητήσει μέτρα για την άρση του μονοπωλίου της ΔΕΗ και της μοναδικότητας πρόσβασης σε λιγνίτη ήδη από το 2000. Το ορυχείο της Βεύης μάλιστα, που πρόκειται να τροφοδοτεί τον μελλοντικό σταθμό παραγωγής Μελίτη ΙΙ, είχε προκηρυχθεί για εκμίσθωση το 2006 και το 2010, ενώ μόλις το 2013, μετά από κατηγορίες βουλευτών για σκάνδαλο υπέρ εγχώριων μεγαλοκεφαλαιούχων, εγκρίθηκε η εκμίσθωση του. Οι προσπάθειες απελευθέρωσης της πρόσβασης στο εθνικό μας καύσιμο έχουν μακρά ιστορία, καταγράφοντας μια καταδικαστική απόφαση της ΕΕ κατά της χώρας σχετικά με την αποκλειστική παραχώρηση δικαιωμάτων πρόσβασης σε λιγνίτη στη ΔΕΗ το 2008 αλλά και μια μεταγενέστερη νίκη της ΔΕΗ Α.Ε., ύστερα από έφεση στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, όπου η Επιτροπή δεν κατάφερε να αποδείξει κατάχρηση της δεσπόζουσας θέσης που κατέχει η εταιρία στην αγορά ηλεκτρισμού της χώρας.

Η αγορά ενέργειας και η πρόσβαση σε κοιτάσματα ήταν εδώ και πολλά χρόνια δυνατή σε ιδιώτες και ήδη από το 2003 υπήρχαν κατατεθειμένες αιτήσεις κατασκευής λιγνιτικών σταθμών στη

Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας. Και ενώ εδώ και περίπου 10 χρόνια από όταν υπήρξε το πράσινο φως καμία λιγνιτική επένδυση εκτός από αυτές της ΔΕΗ δεν έχει ολοκληρωθεί, τώρα φαίνεται ότι η κυβέρνηση θα βάλει τα δυνατά της ώστε οι εξευτελιστικές τιμές και οι λοιποί όροι πώλησης να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των αγοραστών. Και προσοχή, μιλάμε για **αγοραστές και όχι επενδυτές**, γιατί ο κατακερματισμός της ΔΕΗ Α.Ε. καθόλου δεν ισοδυναμεί με νέες επενδύσεις, δημιουργία θέσεων εργασίας και άλλων αναπτυξιακών προοπτικών παρά μόνο με ιδιοκτησιακή μεταβίβαση υφιστάμενων παραγωγικών μονάδων. Άλλωστε ανέκαθεν ο τρόπος προσέλκυσης επενδυτών στη χώρα ήταν μέσω **καταχρηστικών ευνοϊκών ρυθμίσεων** και όχι μέσω της δημιουργίας ενός υγιούς επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ιδιαίτερα στην αγορά ενέργειας, οι μεγαλοεπιχειρηματίες ευνοούνται από προνομιακές τιμές που υποχρεώνεται να τους προσφέρει η ΔΕΗ, οι βιομηχανικοί αυτοπαραγωγοί πωλούν το παραγόμενο ρεύμα σε τιμές πολύ ακριβότερες από ότι το αγοράζουν από τη ΔΕΗ και οι μεγάλοι επενδυτές ΑΠΕ επωφελούνταν από προνομιακές τιμές και επιδοτήσεις κεφαλαίου που οδηγούν σε ιδιαίτερα μικρό χρόνο απόσβεσης κεφαλαίου.

Η μόνη επένδυση που συνοδεύεται με το «αναπτυξιακό θαύμα» που επικαλείται η κυβέρνηση με την πώληση της «Μικρής ΔΕΗ» αφορά τη **δέσμευση της χώρας στην βρώμικη ενέργεια**. Με μια παγκόσμια πρωτοτυπία η κυβέρνηση προχωράει σε φιλελεύθερες πολιτικές με πρακτικές κεντρικού σχεδιασμού. Η αντίφαση αυτή καταγράφεται στον νέο ψηφισμένο νόμο όπου ενώ παράλληλα με την υπεράσπιση των αρχών και των οφελών της ελεύθερης αγοράς, επιβάλλεται με κεντρικό σχεδιασμό η υποχρεωτική κατασκευή της νέας λιγνιτικής μονάδας Μελίτη ΙΙ από τον ιδιώτη ως όρος πώλησης της “Μικρής ΔΕΗ”. Ο λιγνίτης άλλωστε αποτέλεσε πανηγυρικά τον **κοινό τόπο μεταξύ κυβέρνησης και αξιωματικής αντιπολίτευσης**, με τους βουλευτές της τελευταίας να ζητούν διασφαλίσεις ότι θα πραγματοποιηθεί η επένδυση Μελίτη ΙΙ στη Φλώρινα ως βασικό τους μέλημα για το ενεργειακό μέλλον της χώρας. Το successstory όμως απαιτεί υπερβάσεις και έτσι η δομική αντίφαση των πολιτικών της κυβέρνησης αποτυπώνεται στον νέο

νόμο με ένα ακόμα παράδειγμα καταστρατήγησης της λειτουργίας της ελεύθερης αγοράς αφού ορίζεται υποχρεωτική η παραμονή 2 εκ πελατών στο νέο σχήμα παρόδου, άνευ συγκατάθεσης αυτών (όπως ορίζεται στον Κώδικα Προμήθειας Ηλεκτρικής Ενέργειας) τουλάχιστον για 6 μήνες μετά την απόσχιση.

Η υπόθεση της «Μικρής ΔΕΗ» δεν έχει τα χαρακτηριστικά της εισηπρακτικής μνημονιακής πολιτικής που έχουμε συνηθίσει τα τελευταία χρόνια. Τα έσοδα δεν θα εξυπηρετήσουν το χρέος και η πώληση δεν γίνεται μέσω ΤΑΙΠΕΔ. Αντίθετα, τα έσοδα προορίζονται για την βελτίωση των οικονομικών καταστάσεων της ημι-κρατικής ΔΕΗ, και συγκεκριμένα για την προώθηση της προσκόλλησης στον λιγνίτη με την κατασκευή νέων λιγνιτικών μονάδων και τον εκσυγχρονισμό παλαιότερων. Και ενώ ήδη προχωράει η εκποίηση παραλιών, βιότοπων, πολιτιστικών μνημείων, υποδομών κ.α. μέσω ΤΑΙΠΕΔ, παράλληλα με την επιβολή καταιγιστικής φορολογίας και τις μειώσεις προσωπικού με στόχο την ικανοποίηση των δανειστών μας, τα έσοδα από την πώληση μονάδων και κοιτασμάτων της ΔΕΗ θα αποδοθούν στην

μητρική εταιρία και άρα και **στο 49% των ιδιωτών ιδιοκτητών της ΔΕΗ Α.Ε.** Όσο μικρά και αν αναμένονται αυτά τα έσοδα, αφού η λογιστική αξία θα προκύψει πολύ μικρότερη από την πραγματική αξία των μονάδων παραγωγής και των κοιτασμάτων που είναι προς πώληση, το ερώτημα που γεννιέται ως προς τη διαφορετική μεταχείριση της ιδιωτικοποίησης αυτής, είναι εύλογο.

Η εκούσια **σύγχυση μεταξύ κρατικής και δημόσιας περιουσίας** συνεχίζει να αποτελεί τον πυλώνα των μνημονιακών πολιτικών και στην περίπτωση της “Μικρής ΔΕΗ”. Η περίπτωση παραχώρησης λιγνιτικών κοιτασμάτων αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα **μεταβίβασης και εκποίησης δημόσιας περιουσίας προς το ιδιωτικό κεφάλαιο**. Τα κοιτάσματα παραχωρήθηκαν στην αρχικά κρατική ΔΕΗ από το δημόσιο, στη συνέχεια παρέμειναν στην κατά 49% ιδιωτική ΔΕΗ Α.Ε. χωρίς επιβάρυνση κόστους εκμετάλλευσης παρά μόνο με επιβάρυνση λειτουργικού κόστους και κόστους εξόρυξης, και τώρα παραχωρούνται στον μελλοντικό ιδιώτη αγοραστή για αντίτιμο τουλάχιστον όσο η “λογιστική αποτίμηση”, η οποία όμως δεν υφίσταται μιας και δεν υπάρχει μέχρι τώρα αποτίμηση για την εκμετάλλευση του φυσικού πόρου του λιγνίτη. Αντίθετα, χαρακτηριστικό των «αναπτυξιακών» ιδιωτικοποιήσεων στο καιρό του Μνημονίου αποτελεί η μεταβίβαση ολοένα και περισσότερων συμβατικών υποχρεώσεων από τον ιδιοκτήτη προς το Ελληνικό Δημόσιο. Έτσι, ενώ μέχρι σήμερα το δυσθεώρητο κόστος απαλλοτρίωσης και μετεγκατάστασης οικισμού που απαιτείται για την εκμετάλλευση λιγνιτικών κοιτασμάτων το επωμιζόταν η ΔΕΗ, **με τον νέο νόμο οι δαπάνες αυτές βαρύνουν το Ελληνικό Δημόσιο προς ελάφρυνση του ιδιώτη.**

Η αξιωματική αντιπολίτευση αποφάσισε να ανάγει το θέμα της «Μικρής ΔΕΗ» σε «**μητέρα όλων των μαχών**». Η δημόσια διάθεση του **συλλογικού αγαθού των υπηρεσιών ενέργειας**, όπως η θέρμανση, ο φωτισμός και οι μετακινήσεις, ταυτόχρονα με την προστασία του περιβάλλοντος και της υγείας, αποτελεί αναγκαίο συστατικό της δημοκρατίας και οφείλει να είναι πρωταρχικό μέλημα πολιτικής. Με δυσκολία όμως βρίσκει κανείς αναφορά στα παραπάνω στο διάλογο που άνοιξε εδώ και κάποιες εβδομάδες. Αντίθετα, το

διακύβευμα παρέμεινε στο γνώριμο και άγονο έδαφος του παραδοσιακού διαχωρισμού αριστεράς-δεξιάς, με την αντιπολίτευση να εστιάζεται αποκλειστικά και μόνο στο ιδιοκτησιακό καθεστώς της ήδη εισηγμένης στο χρηματιστήριο ΔΕΗ Α.Ε, **μην έχοντας ανοίξει πολιτικό διάλογο για την ουσία του ζητήματος**. Αποφεύγοντας, δηλαδή, την συζήτηση για το πώς θα εξασφαλιστεί η παροχή αδιάλειπτων και ποιοτικών ενεργειακών υπηρεσιών για τους πολίτες μέσω ενός **βιώσιμου μακροχρόνιου ενεργειακού σχεδιασμού**. Αναγνωρίζοντας τον κεντρικό ρόλο που παίζει η παροχή ενέργειας στην βιωσιμότητα της οικονομίας, του περιβάλλοντος και της κοινωνίας, οι κοινοβουλευτικοί αντιπρόσωποι απέτυχαν να θέσουν τα σωστά ερωτήματα και οδήγησαν το διάλογο σε ένα λειψό και μάλλον αποπροσανατολιστικό ψευτοδίλημμα (του τύπου Μνημόνιο ή όχι), λες και πρόκειται για ένα θρησκευτικό δόγμα και όχι για ένα ζήτημα που απαιτεί εύρεση κοινά αποδεκτών πολιτικών λύσεων.

Η συζήτηση για την «Μικρή ΔΕΗ» έγινε με όρους φανατισμού, χωρίς να καμία προσπάθεια διαλόγου με τον πολίτη σχετικά με το ποια είναι η κοινωνικά βέλτιστη επιλογή. Αντί να διερευνηθεί η μακροχρόνια ενεργειακή στρατηγική που θα φέρει τις περισσότερες **θέσεις εργασίας**, δογματικά ο στόχος ήταν η μέγιστη δυνατή εκμετάλλευση λιγνίτη είτε μέσω δημόσιας είτε μέσω ιδιωτικής λειτουργίας. Αντί να δούμε κυβέρνηση και αντιπολίτευση να μάχονται για το ποιος έχει το βέλτιστο πρόγραμμα για την εξασφάλιση κοινοτικών και όχι μόνο πόρων για την **ανάπτυξη και την ενίσχυση της εγχώριας βιομηχανίας ΑΠΕ** (π.χ. ηλιακοί θερμοσίφωνες με μεγάλο δυναμικό εξαγωγών) και **εξοικονόμησης ενέργειας**, είδαμε μια μάχη υπέρ του βρώμικου λιγνίτη. Ξεχνώντας ότι οι μικρές ΑΠΕ και η εξοικονόμηση ενέργειας μπορούν να έχουν πολλαπλά οφέλη τόσο σε σχέση με την παραγωγή θέσεων εργασίας, όσο και με την μείωση της **επιβάρυνσης της υγείας** των πολιτών και του κρατικού προϋπολογισμού λόγω μείωσης των ασθενειών που συνδέονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση (η Ε.Ε. υπολογίζει ότι συνολικά το κόστος υγείας που συνδέεται με την ατμοσφαιρική ρύπανση κυμαίνεται μεταξύ 330-940 δις ευρώ ανά έτος για το σύνολο της

Ευρώπης).

Ιδιαίτερα μάλιστα όσον αφορά το **κόστος πρόσβασης σε ενεργειακές υπηρεσίες**, η συζήτηση υπήρξε πλήρως αποπροσανατολιστική σαν να ήμαστε ακόμα μέσα στο νέφος της αιθαλομίχλης. Το επίπεδο τιμών ηλεκτρισμού της χώρας παραμένει σταθερά κάτω από αυτό του μέσου όρου της ΕΕ (5^{ος} χαμηλότερος μέσος όρος τιμής ηλεκτρισμού για νοικοκυριά την περίοδο 2004-2011 στην Ε.Ε.-28), παρά τις συνεχόμενες αυξήσεις, αφού μέχρι και σήμερα ορισμένα τιμολόγια λιανικής ορίζονται με απόφαση υπουργού (αλλοιώνοντας έτσι σημαντικά την δήθεν «απελευθερωμένη αγορά» αλλά και την κερδοφορία της ΔΕΗ Α.Ε.). Και έτσι εμφανίζεται ο λιγνίτης σαν το φθηνό, εθνικό μας καύσιμο χωρίς να αποκαλύπτονται οι **έμμεσες επιδοτήσεις για την εξόρυξη και παραγωγή**, χωρίς να συνυπολογίζεται το **εξωτερικό κόστος στην υγεία, το περιβάλλον και την κλιματική αλλαγή** και χωρίς να λέγεται ότι την έμμεση επιδότηση που επέτρεπε στο κράτος να ασκήσει κοινωνική πολιτική μέσω της ΔΕΗ, την πληρώναμε στο ακέραιο μέσω άλλων φόρων. Επιπλέον, αντίθετα με τις κυβερνητικές καταγγελίες, η διεθνής εμπειρία έχει δείξει ότι η απελευθέρωση της αγοράς ηλεκτρισμού καταλήγει σε **ολιγοπώλια**, με πιθανό αποτέλεσμα την αυξημένη κερδοφορία για τις μονοπωλιακές εταιρίες. Σύμφωνα μάλιστα με τελευταία ανάλυση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, οι τιμές ηλεκτρισμού στην Ευρώπη επηρεάζονται σημαντικά από την ύπαρξη ανταγωνισμού στον τομέα παροχής ηλεκτρισμού αλλά όχι από την ύπαρξη ανταγωνισμού στον τομέα παραγωγής ηλεκτρισμού.

Σημαντικό είναι επίσης ότι από τη συζήτηση σχετικά με την εξέλιξη των τιμών ηλεκτρισμού, κυβέρνηση κι αντιπολίτευση απέφυγαν να πουν ότι τον πολίτη τον αφορά η **δαπάνη ηλεκτρισμού**, δηλαδή το γινόμενο τιμής επί καταναλισκόμενης ποσότητας, και όχι απλά η τιμή του ηλεκτρισμού. Συνεπώς με την προώθηση **πολιτικών εξοικονόμησης ενέργειας** ο πολίτης θα μπορούσε να βγει πολλαπλά κερδισμένος. Όχι όμως οι πολυεθνικές της ενέργειας και οι εγχώριοι μεγαλοεπιχειρηματίες. Και επειδή αύξηση της τιμής του ηλεκτρισμού πρόκειται να δούμε είτε με

ιδιωτική είτε με δημόσια ΔΕΗ, τόσο λόγω της εξέλιξης τιμών των καυσίμων στην Ε.Ε., της αυξημένης ανάγκης επενδύσεων σε υποδομές εντάσεως κεφαλαίου όσο και λόγω της επερχόμενης αύξησης έμμεσων και άμεσων φόρων, καλό είναι να ασχοληθούμε σαν πολιτεία με την μετάβαση σε ένα διαφορετικό μοντέλο παραγωγής και κατανάλωσης ενέργειας.

Η αντιπολίτευση ανέβασε τον πήχη ψηλά, όπως οφείλει. Το ερώτημα που γεννιέται όμως είναι πώς πρόκειται να συσπειρωθεί ένα παλλαϊκό μέτωπο ενάντια στην εκποίηση της ΔΕΗ, αν πρώτα δεν υπάρξει ευρεία διαπίστωση ότι η επιχείρηση αυτή χρησιμοποιήθηκε πολλές φορές σαν **εργαλείο ρουσφετολογικής πολιτικής**, με υπεράριθμες προεκλογικές προσλήψεις και ειδικά προνόμια ορισμένων ευνοημένων εργαζομένων, δημιουργώντας έτσι όρους δυσφήμισης για τη δημόσια διαχείριση; Πως θα εδραιωθεί ένα κοινό μέτωπο όταν ακόμα και τώρα η κυβέρνηση, με την σιωπηλή υποστήριξη της αντιπολίτευσης, συνεχίζει τις **προνομιακές διακρίσεις** με τον νέο νόμο διασφαλίζοντας τις θέσεις εργασίας που προέρχονται από τη ΔΕΗ Α.Ε. για τουλάχιστον 5 χρόνια; Θα αποτελέσει αυτή η διάταξη ισχυρό όπλο επιχειρηματολογίας των εξωκυβερνητικών κομμάτων ώστε να απαιτηθεί η **ίδια μεταχείριση και για άλλους εργαζομένους** ή οι άμεσα και έμμεσα απολυμένοι του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα θα συνεχίσουν να αναρωτιούνται γιατί χρίζουν πάλι ειδικής μεταχείρισης ορισμένοι εργαζόμενοι της ΔΕΗ;

Η «Μικρή ΔΕΗ» μπορεί να γεμίσει πολλές σελίδες με τις μεγάλες παθογένειες της χώρας. Και πέρα από τις προαναφερθείσες που συνδέονται με την οικονομία και τον τομέα της ενέργειας, η περίπτωση αυτή κατάφερε να χωρέσει και δύο βαθιά **πολιτικές παθογένειες**. Η φασίζουσα κυβέρνηση διολίσθησε ξανά στον εύκολο δρόμο της καταστολής, επιστρατεύοντας τους απεργούς και **ποινικοποιώντας τις κοινωνικές διεκδικήσεις των εργαζομένων**. Για να στρώσει έδαφος για αυτή την αντισυνταγματική δράση είχε πρώτα εγκαθιδρύσει καλά μέσω ΜΜΕ την πρακτική του διαίρει και βασίλευε, στρέφοντας τους λοιπούς εργαζομένους εναντίων των συνδικαλισμένων εργαζομένων της ΔΕΗ και απειλώντας με δήθεν

καταστροφικές διακοπές ρεύματος. Παράλληλα, η αντιπολίτευση επιχείρησε να συνδέσει το θέμα της πώλησης της «Μικρής ΔΕΗ» με τη **διερεύνηση πλειοψηφίας** για την επικείμενη εκλογή Προέδρου της Δημοκρατίας και την προσφυγή στις κάλπες. Η προσπάθεια αυτή απέτυχε παταγωδώς προσδίδοντας στην κυβέρνηση χρόνο και δύναμη για να συνεχίσει τις καταστροφικές πολιτικές με τη γνώση ότι στην «αντίπερα όχθη» επικρατεί χάος. Ακόμα χειρότερα όμως, η αποτυχημένη αυτή προσπάθεια κατάφερε να μας δείξει πόσο μακριά είμαστε από τη σύσταση μιας διευρυμένης εναλλακτικής διακυβέρνησης της χώρας, πόσο απέχουμε από την συγκλονιστική πολιτική κίνηση της αριστεράς, της οικολογίας και των κινημάτων της Ισπανίας που κατέθεσαν κοινή έκκληση για δράση ([UltimaLlamada](#)), όταν εμείς είχαμε 7 διαφορετικές κατατεθειμένες προτάσεις από κόμματα και ανεξάρτητους βουλευτές για τη διενέργεια συζήτησης με σκοπό την διεξαγωγή δημοψηφίσματος για το θέμα της ΔΕΗ. Τελικά η «Μικρή ΔΕΗ» **έδωσε ένα μεγάλο μάθημα**. Αν συνεχίσουν τα κόμματα της αντιπολίτευσης να αδυνατούν να συνεργαστούν και να εμπνεύσουν, οι φασιστικές πολιτικές θα εισβάλλουν όλο και περισσότερο στην πραγματικότητα μας.

Πηγές:

http://ec.europa.eu/energy/doc/2030/20140122_swd_prices.pdf

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2014/pdf/ee1_en.pdf

<http://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/18a4e643-1429-4e6b-a317-d7c6a29adabf/8472647.pdf>

* Η **Ζωή Βροντίση** είναι Επιστημονικός Σύμβουλος Ενεργειακής και Κλιματικής Πολιτικής